

Kaupunkiuudistuksella elinvoimaa Helsingin esikaupunkialueille

Elina Eskelä

Helsingin tavoitteena on olla kaupunki, jossa kaikkialla on mahdollista elää turvallista ja viihtyisää elämää positiivisesti omaleimaisissa kaupunginosissa. Kaupunkiuudistus on työkalu, jolla Helsinki toteuttaa tätä strategista tavoitetta ja mahdollistaa kaupunginosien tasavertaisuuden ja hyvinvoinnin. Mallia on otettu Myllypuron onnistuneesta kehittämistyöstä, jossa kaupungin ja muiden toimijoiden investoinneilla sekä runsaalla asuntorakentamisella on pystytty lisäämään asuinalueen vetovoimaa ja muuttamaan alueen kehityskulkua.

Kaupunkiuudistuksen tarkoitus on luoda uutta elinvoimaa valikoiduille esikaupunkialueille panostamalla rakennetun ympäristön kunnostamiseen ja uuden rakentamiseen. Tavoitteena on myös lisätä nykyisten asukkaiden viihtymistä alueellaan esimerkiksi palveluja parantamalla sekä kehittää alueiden houkuttelevuutta uusien asukkaiden näkökulmasta. Lyhyesti sanottuna kaupunkiuudistus on monipuolista aluekehittämistä ja kaupungin lisäpanostuksia valituille alueille.

Helsingissä on pitkä asuinalueiden kehittämisen perinne. Lähiöprojektin yli 20 toimintavuoden aikana tehtiin monipuolisia kehittämistoimenpiteitä eri lähiöihin, ja niitä rahoitettiin kaupungin lähiörahaston varoista. Kaupunkiuudistuksessa pyrkimyksenä on tuoda kehittämistoimenpiteet osaksi kaupungin normaalia toimintaa sekä kehittää valittuja alueita pitkäjänteisesti ja systemaattisesti. Kaikilla kaupungin toimialoilla (sosiaali- ja terveystoimi, kulttuuri ja vapaa-aika, kaupunkiympäristö sekä kasvatusta ja koulutus) sekä kaupunginkansliassa tehdään työtä alueiden kehittämiseksi. Kaupunkiuudistukseen kytkeytyy myös monia valtion rahoittamia ja yksityisen sekä kolmannen ja neljännen sektorin kanssa yhteistyössä tehtäviä toimia.

Kaupunkiuudistus on osa Helsingin kaupunkistrategiaa 2021–2025 sekä Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelmaa (AM-ohjelmaa) 2020. Kaupunkiuudistusalueiksi on valittu Malminkartano-Kannelmäki, Malmi sekä Mellunkylä. Lisäksi kaupunkiuudistuksen toimenpiteitä hyödynnetään Vuosaarella keskittyen erityisesti Meri-Rastilaan. Näillä alueilla rakennettu ympäristö on merkittävältä osin tullut elinkaarensa vaiheeseen, jossa uudistaminen on ajankohtaista. Esimerkiksi monien kiinteistöjen peruskorjausikä on käsillä, kaupunkiympäristön rakenteet ovat paikoin kuluneita ja koulu- ja päiväkotirakennuksia on korjattava. Alueet ovat sosioekonomisten muuttujien valossa tarkasteltuna kaupungin keskitasoa heikompia, ja niiden tilanne on heikentynyt entisestään viime vuosina. Alueiden valintaan vaikutti lisäksi niiden sijainti hyvien raideyhteyksien varrella.

Kaupunkiuudistuksen tavoitteet jakautuvat neljään eri painopistealueeseen: elinvoima, kaupunkiympäristö, palvelut ja sitoutuminen.

Elinvoima tarkoittaa asuinalueiden rakenteellisia ominaisuuksia, jotka tekevät alueista monipuolisia, houkuttelevia ja turvallisia. AM-ohjelman tavoitteen mukaisesti varmistetaan edellytykset rakentaa kolmannes lisää asuntoja kaupunkiuudistusalueille vuoteen 2035 mennessä niin, että alueiden asuntokannan hallinta- ja rahoitusmuotojakauma kehittyy monipuolisemmaksi. Käytännössä tämä tarkoittaa pyrkimystä lisätä asumisoikeus- ja omistusasuntojen osuutta alueilla, joilla on paljon vuokra-asuntoja. Kaupungilla on käytössä määräaikaiset kannustimet kerrostalojen täydennysrakentamisen edistämiseksi kaupunkiuudistusalueilla. Elinvoimaa parannetaan myös erilaisilla kehittämishankkeilla, jotka tuovat innostavia avauksia alueille. Esimerkiksi Helsingin kaupungin ja Forum Virium Helsingin yhteinen Fiksu kaupunki -hanke tuo älykaupunkiratkaisuja kaupunkiuudistusalueille ja Pasilaan.

Kaupunkiympäristön kehittämällä tavoitellaan sekä asumisviihtyvyyden että alueiden vetovoimaisuuden lisäämistä. Alueiden riittävällä katujen ja puistojen rakentamisella turvataan uuden asunto- ja palvelurakentamisen edellytykset. Keskeisten solmukohtien ja julkisten tilojen, kuten asemansuutujen ja aukoiden parannustyöt kohentavat alueiden ulkonäköä, lisäävät kaupunkitilan toimivuutta ja parantavat turvallisuudentunnetta. Esimerkiksi osana Lähiöohjelmaa 2020–2022 tehdään nopeita toimenpiteitä ympäristön parantamiseksi.

Hyvät kaupungin palvelut, kuten päiväkodit, koulut, terveyspalvelut sekä kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut lisäävät alueiden houkuttelevuutta. Siksi yksi tärkeä kaupunkiuudistuksen tavoite on vastata asukkaiden palvelutarpeisiin entistä paremmin. Esimerkiksi vuoden 2022 alussa käynnistynyt, valtion eri-

tyisavustuksella rahoitettu Kaikkien koulu -hanke pyrkii kehittämään koko kaupungille yhteisen toimintamallin koulujen välisten erojen tasaamiseksi poikkitoimialaisessa yhteistyössä.

Koska kaupunkiuudistusta tehdään kokonaisvaltaisesti yli toimialarajojen, on tärkeää, että siihen sitoudutaan niin kaupungin sisällä kuin alueiden eri sidosryhmien keskuudessa. Kaupunkiuudistus tehdään yhdessä alueiden asukkaiden, yrittäjien, kiinteistönomistajien, järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Tutkimusyhteistyötä tehdään esimerkiksi Lähiöohjelmasta rahoitettujen tutkimushankkeiden kanssa.

Vuoden 2022 aikana kaupunki tekee kaupunkiuudistusalueille kohdentuvan investointi- ja toimenpidesuunnitelman, joka antaa kokonaiskuvan alueille kohdennettavista toimenpiteistä. Paljon on jo kuitenkin saatu liikkeelle ennen investointi- ja toimenpidesuunnitelman tekemistä. Malminkartanoon ja Kivikkoon on varattu tontit vuoden 2022 Kehittyvä kerrostalo -ohjelman hakua varten. Kehittyvä kerrostalo on kaupungin oma innovaatio-ohjelma, jolla pyritään luomaan kerrostalotuotantoon poikkeuksellisia edelläkävijähankkeita. Lisäksi kaupunginhallitus on päättänyt, että julkisen taiteen prosenttirahakäytäntöä laajennetaan kaupunkiuudistusalueille. Päätöksen tavoitteena on tuottaa monipuolista ja korkeatasoista julkista taidetta kaupunkiin kaikkien kaupunkilaisten ulottuville. Vetovoimainen leikkipuisto -hankkeessa vahvistettiin leikkipuistojen houkuttelevuutta ja toimintaa osana maahanmuuttajataustaisten perheiden onnistunutta kotoutumisprosessia. Leikkipuisto Kannelmäkeen sekä Kontulassa sijaitsevaan leikkipuisto Kiikkuun syntyi hankkeen tuloksena ainutlaatuisia, leikin kautta mukaan kutuvia opasteita.

Kaupungin tavoitteena on myös kehittää osallisuuteen ja vuorovaikutukseen liittyviä menetelmiä osana kaupunkiuudistusta. Malmin alueen toimijoille suunnattu Malmi-verkosto on aktivoitunut kaupungin tuella. Verkoston tavoitteena on toimijoiden yhteistyön ja asukasosallisuuden vahvistaminen sekä Malmin kehittämiseen vaikuttaminen. Kaupungin työntekijät kokeilivat kenttätoimistoa Kontulan kirjastolla vuonna 2019, ja keväällä 2022 Fiksu kaupunki -hanke on vuokrannut tilan Malminkartanonaukiolta, jota voidaan käyttää koronapandemiatilanteen salliessa vuorovaikutuksen lisäämiseen. Helsinki tukee osallisuutta kaupunginlaajuisesti moninaisin menetelmin, mutta kaupunkiuudistusalueiden osalta on tunnistettu tarve esimerkiksi tavoittaa paremmin vieraskielisiä asukkaita. Myös alueiden lasten ja nuorten tarpeiden ja kokemusten kuuleminen on tärkeää.

KUVA Malminkartanossa ja Malmilla kokeiltiin siirrettäviä viherkeitaita kesän 2021 aikana osana Fiksu kaupunki -hanketta. Kuvassa Ylä-Malmin torin väliaikaiset elementit, jotka sisältävät penkkejä ja syötäviä kasveja ihmisille sekä kukkia pölyttäjille.

Kuva: Helsingin kaupunki / Lauri Rotko

KUVA Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut lisäävät asukkaiden hyvinvointia ja houkuttelevat vierailijoita alueille. Kuvassa Kanneltalo.

Kuva: Helsingin kaupunki / Tuomas Uusheimo